

ZESPÓŁ SZKÓŁ MUZYCZNYCH IM. CZESŁAWA NIEMENA  
WE WŁOCŁAWKU

## **WYMAGANIA EDUKACYJNE**

**ZAŁĄCZNIK DO PROGRAMU NAUCZANIA  
INSTRUMENTU GŁÓWNEGO FORTEPIAN**

**PIERWSZY ETAP EDUKACYJNY:  
PAŃSTWOWA SZKOŁA MUZYCZNA I STOPNIA  
CYKL SZEŚCIOLETNI**

Opracowanie:  
mgr Ewa Grębocka - Stachowiak

Włocławek, wrzesień 2017 r.

## KLASA I

### 1. Podstawowa wiedza o muzyce

#### Uczeń:

- 1) zapoznaje się z budową fortepianu:
  - a) określa poszczególne części fortepianu, orientuje się w rejestrach instrumentu,
  - b) potrafi nazwać i zagrać dźwięki w kluczu wiolinowym i basowym w zakresie co najmniej od oktawy małej do razkreślnej;
- 2) zna podstawowe terminy i pojęcia z zakresu systemu temperowanego:
  - a) półton, cały ton,
  - b) interwały (oktawa, kwinta, sekunda, tercja),
  - c) gama majorowa,
  - d) trójdźwięk,
  - e) tonika;
- 3) zna podstawowe zagadnienia metryczne:
  - a) wartości nut – całe nuty, półnuty, ćwierćnuty, ósemki,
  - b) wartości pauz,
  - c) przedłużanie wartości nut przez kropkę, łuk,
  - d) metrum, takt;
- 4) zna podstawy notacji muzycznej:
  - a) nutę jako graficzny symbol dźwięku,
  - b) akoladę,
  - c) dwie pięciolinie, klucz wiolinowy i basowy,
  - d) podział na takty, kreskę taktową, podwójną kreskę taktową,
  - e) krzyżyk, bemol, kasownik,
  - f) podstawowe oznaczenia dynamiczne (piano, forte, crescendo, diminuendo) i artykulacyjne (portato, legato),
- 5) zna budowę formalną utworu ABA;
- 6) z pomocą nauczyciela rozpoznaje cechy charakterystyczne stylu wykonywanych utworów.

### 2. Podstawy gry na fortepianie

#### Uczeń:

- 1) stara się wydobyć dźwięk w zależności od charakteru utworu;
- 2) operuje aparatem gry, zachowując:
  - a) prawidłową postawę (wysokość, odległość siedzenia, ułożenie nóg),
  - b) swobodę aparatu ruchowego,
  - c) właściwe ułożenie dłoni i palców na klawiaturze;
- 3) gra artykulacją portato i legato;

- 4) realizuje fakturę homofoniczną;
- 5) prawidłowo gra gamy: C, G, D, A, F wraz z pasażem w obrębie jednej oktawy; wybrane gamy minorowe harmoniczne i melodyczne równoległe do poznanych gam majorowych wraz z pasażem w obrębie jednej oktawy.

### 3. Kształtowanie wrażliwości estetycznej i poczucia piękna

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne zgodnie z ich charakterem (szybsze – wolniejsze, wesołe – smutne, skoczne – spokojne);
- 2) podczas występu publicznego poprawnie wykonuje z pamięci przygotowane pozycje literatury fortepianowej.

### 4. Samodzielne opracowywanie utworu muzycznego

Uczeń:

- 1) w obecności nauczyciela gra *a vista* łatwe ćwiczenia muzyczne w wolnym tempie:
  - a) wraz z nauczycielem dokonuje wstępnej analizy tekstu ćwiczenia,
  - b) samodzielnie odczytuje bardzo prosty tekst nutowy w kluczach wiolinowym i basowym.

### 5. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy w grze na instrumencie

Uczeń:

- 1) ćwiczy w domu systematycznie i samodzielnie;
- 2) zna metody ćwiczenia w domu i przygotowuje się do lekcji zgodnie ze wskazówkami nauczyciela.

### 6. Kształcenie umiejętności gry w zespole

Uczeń grając z nauczycielem lub innym uczniem na 4 ręce lub 2 fortepiany:

- 1) wykonuje utwory oryginalne lub transkrypcje;
- 2) potrafi współpracować z drugim wykonawcą zgodnie ze wskazówkami nauczyciela;
- 3) w czasie wykonywania swojej partii utworu stara się słyszeć pełne jego brzmienie.

### 7. Przygotowanie do występów publicznych

Uczeń:

- 1) poznaje techniki zapamiętywania utworów;
- 2) posiada umiejętność koncentracji na zadaniu muzycznym;
- 3) zna i stosuje zasady zachowania się na estradzie.

## KLASA II

### 1. Podstawowa wiedza o muzyce

Uczeń:

- 1) zna budowę instrumentu:
  - a) nazywa poszczególne części fortepianu,
  - b) zna układ klawiatury, nazwy klawiszy i wszystkich oktaw,
  - c) dostrzega zależność głośności i długości dźwięku od grubości strun;
- 2) zna podstawowe terminy i pojęcia z zakresu systemu temperowanego:
  - a) półton, cały ton,
  - b) interwały (pryma, sekunda, tercja, kwinta, oktawa),
  - c) gama majorowa oraz minorowa harmoniczna i melodyczna,
  - d) trójdźwięki i przewroty,
  - e) tonika;
- 3) zna podstawowe zagadnienia metroritmiczne:
  - a) wartości nut i pauz do szesnastek, grupy rytmiczne,
  - b) przedłużanie wartości nut przez kropkę, łuk, fermatę,
  - c) metrum, takt, przedtakt;
- 4) zna podstawy notacji muzycznej:
  - a) nutę jako graficzny symbol dźwięku,
  - b) akoladę,
  - c) dwie pięciolinie, klucz wiolinowy i basowy,
  - d) podział na takty, kreskę taktową, podwójną kreskę taktową,
  - e) krzyżyk, bemol, kasownik, znaki przykluczowe, znaki przygodne,
  - f) znak repetycji,
  - g) aplikaturę,
  - h) podstawowe oznaczenia dynamiczne w zakresie od piano do forte,
  - i) podstawowe oznaczenia artykulacyjne (portato, legato, staccato),
  - j) podstawowe oznaczenia agogiczne (ritenuto, accelerando);
- 5) rozróżnia i nazywa podstawowe cechy charakterystyczne budowy formalnej utworów ABA i ronda;
- 6) z pomocą nauczyciela rozpoznaje cechy charakterystyczne stylu i epoki wykonywanych utworów.

### 2. Podstawy gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) wydobywa odpowiedni dźwięk w zależności od charakteru utworu;
- 2) operuje aparatem gry, zachowując:
  - a) prawidłową postawę (wysokość, odległość siedzenia, ułożenie nóg),

- b) swobodę aparatu ruchowego,
  - c) właściwe ułożenie dłoni i palców,
  - d) koordynację rąk;
- 3) stosuje palcową technikę gry;
  - 4) gra różnymi sposobami artykulacji: portato, legato i staccato;
  - 5) stara się prawidłowo realizować fakturę homofoniczną zachowując proporcje brzmienia melodii i akompaniamentu;
  - 6) podejmuje próby właściwego posługiwania się prawym pedałem rytmicznym;
  - 7) prawidłowo gra gamy majorowe krzyżkowe i bemolowe do czterech znaków przykluczowych wraz z pasażem i przewrotami w obrębie dwóch oktaw; gamy minorowe harmoniczne i melodyczne równoległe do poznanych gam majorowych wraz z pasażem i przewrotami w obrębie dwóch oktaw.

### 3. Kształtowanie wrażliwości estetycznej i poczucia piękna

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne zgodnie z ich stylem, zwracając uwagę na jakość dźwięku, artykulację i frazowanie;
- 2) wykonuje nieskomplikowane utwory literatury fortepianowej z różnych epok muzycznych, zgodnie z odpowiednim stylem;
- 3) prawidłowo i ze zrozumieniem prezentuje w grze różne formy muzyczne: etiudy, formę ABA, utwory taneczne, utwory ilustracyjne.

### 4. Samodzielne opracowywanie utworu muzycznego

Uczeń:

- 1) gra *a vista* łatwe ćwiczenia w wolnym tempie:
  - a) pod kierunkiem nauczyciela podejmuje próby samodzielnego dokonania wstępnej analizy tekstu,
  - b) podejmuje próby samodzielnego odczytania bardzo prostego tekstu muzycznego w kluczu wiolinowym i basowym z zachowaniem prawidłowego rytmu i artykulacji.

### 5. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy w grze na instrumencie

Uczeń:

- 1) nabył umiejętność systematycznego ćwiczenia w domu;
- 2) stosuje się do wskazówek nauczyciela;
- 3) samodzielnie przygotowuje się do lekcji stosując poznane metody ćwiczenia.

## 6. Kształcenie umiejętności gry w zespole

Uczeń grając z nauczycielem lub innym uczniem na 4 ręce lub 2 fortepiany:

- 1) wykonuje utwory oryginalne lub transkrypcje;
- 2) dąży do zgodności w zespołowej interpretacji utworu współpracując z drugim wykonawcą zgodnie ze wskazówkami nauczyciela;
- 3) w czasie wykonywania swojej partii utworu stara się słyszeć pełne jego brzmienie.

## 7. Przygotowanie do występów publicznych

Uczeń:

- 1) poszerza wiedzę odnośnie technik zapamiętywania utworów;
- 2) doskonali umiejętność koncentracji podczas występu na scenie;
- 3) stara się panować nad tremą podczas publicznych występów muzycznych;
- 4) przy pomocy nauczyciela usiłuje dokonać analizy występu i oceny wykonanych przez siebie utworów;
- 5) zna i stosuje podstawowe zasady zachowania się na estradzie.

## KLASA III

### 1. Podstawowa wiedza o muzyce

Uczeń:

- 1) posiada podstawową wiedzę na temat budowy instrumentu:
  - a) określa poszczególne części fortepianu,
  - b) zna klawiaturę, nazwy klawiszy i oktaw,
  - c) zna najbardziej charakterystyczne cechy brzmienia fortepianu (zanikanie dźwięku po uderzeniu w klawisze, różnice w brzmieniu) i próbuje je wykorzystać w praktyce,
  - d) dostrzega zależność głośności i długości dźwięku od grubości strun;
- 2) zna podstawowe terminy i pojęcia z zakresu systemu temperowanego:
  - a) półton, cały ton,
  - b) interwały (pryma, sekunda, tercja, kwarta, kwinta, oktawa),
  - c) gama majorowa oraz minorowa harmoniczna i melodyczna,
  - d) gama chromatyczna,
  - e) trójdźwięki i przewroty,
  - f) tonacje,
  - g) tonika, subdominanta i dominanta;
- 3) zna podstawowe zagadnienia metryczne takie jak w klasie II a także synkopę;
- 4) zna podstawy notacji muzycznej takie jak w klasie II oraz:
  - a) przenośniki oktafowe, zamiany rąk,
  - b) oznaczenia volty, da capo al fine,
  - c) ornamentację: przednutka,
  - d) oznaczenia dynamiczne w zakresie od pp do ff, sf, pf, fp
  - e) oznaczenia agogiczne i interpretacyjne (w tym oznaczenia włoskie),
- 5) rozróżnia i nazywa podstawowe cechy charakterystyczne budowy: formy ABA, etiudy, rondo, wariacji;
- 6) podejmuje próby samodzielnego rozpoznania i wskazania cech charakterystycznych stylu wykonywanych utworów.

### 2. Podstawy gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) wydobywa odpowiedni dźwięk w zależności od charakteru i dynamiki;
- 2) operuje aparatem gry wykorzystując wiedzę i umiejętności nabyte w klasach I i II oraz zachowując:
  - a) naturalne oparcie ręki w klawiaturze,
  - b) elastyczność przegubów rąk;
- 3) stosuje w tempach wolnych i umiarkowanych podstawowe techniki gry:
  - a) palcową,

- b) pasażową w tempie wolnym,
  - c) dwudźwiękową (początki),
  - d) kantylenową;
- 4) swobodnie gra różnymi sposobami artykulacji: portato, legato i staccato;
  - 5) prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną, zachowując proporcje brzmienia melodii głównej i akompaniamentu;
  - 6) właściwie posługuje się prawym pedałem rytmicznym;
  - 7) prawidłowo gra gamy majorowe oraz minorowe harmoniczne i melodyczne do czterech znaków przykluczowych oraz odpowiednie do nich pasaże toniczne z przewrotami równoległe w obrębie czterech oktaf; gamy chromatyczne oburącz w obrębie dwóch oktaf.

### 3. Kształtowanie wrażliwości estetycznej i poczucia piękna

Uczeń:

- 1) przy pomocy nauczyciela interpretuje utwory muzyczne, zgodnie z ich stylem i charakterem, zwracając uwagę na jakość dźwięku, artykulację, dynamikę i frazowanie;
- 2) wykonuje nieskomplikowane utwory literatury fortepianowej z różnych epok muzycznych: baroku, klasycyzmu, romantyzmu, współczesności (XX i XXI wieku), zgodnie z odpowiednim stylem;
- 3) prawidłowo i ze zrozumieniem prezentuje w grze różne formy muzyczne: etiudy, utwory z epoki baroku, części sonatiny klasycznej (do wyboru: allegro sonatowe, rondo lub wariacje), utwory taneczne, utwory ilustracyjne.

### 4. Samodzielne opracowywanie utworu muzycznego

Uczeń:

- 1) gra *a vista* łatwe utwory muzyczne w wolnym tempie:
  - a) dokonuje wstępnej analizy tekstu muzycznego,
  - b) stara się samodzielnie odczytywać i realizować zapis nutowy, zwracając uwagę na prawidłowy rytm, artykulację i aplikaturę.

### 5. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy w grze na instrumencie

Uczeń:

- 1) podczas samodzielnego ćwiczenia stara się świadomie wdrażać uwagi nauczyciela, doskonalić poprawność wykonawczą zgodnie z jego wskazówkami;
- 2) ćwicząc wykorzystuje pokazane mu w trakcie lekcji metody i ćwiczenia.



## 6. Kształcenie umiejętności gry w zespole

Uczeń grając z innym instrumentalistą, na 4 ręce lub 2 fortepiany:

- 1) wykonuje utwory oryginalne lub transkrypcje;
- 2) dąży do zgodności w zespołowej interpretacji utworu (wspólne tempo, artykulacja, dynamika);
- 3) w czasie wykonywania jednej warstwy utworu stara się słyszeć pełne jego brzmienie;
- 4) poznaje i stara się stosować zasady współpracy z innym wykonawcą.

## 7. Przygotowanie do występów publicznych

Uczeń:

- 1) poznał i stosuje różne techniki pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 2) potrafi skoncentrować się na realizacji zaplanowanych zadań muzycznych podczas występu na scenie;
- 3) panuje w stopniu wystarczającym nad tremą podczas publicznych występów muzycznych;
- 4) przy pomocy nauczyciela dokonuje analizy występu i oceny wykonanych przez siebie utworów;
- 5) zna i stosuje w praktyce zasady zachowania na estradzie oraz kryteria doboru ubioru.

## KLASA IV

### 1. Podstawowa wiedza o muzyce

Uczeń:

- 1) zna budowę fortepianu tak jak w klasie III oraz posiada podstawowe wiadomości z zakresu historii instrumentu:
  - a) czas powstania fortepianu, konstruktor,
  - b) zna prototypy fortepianu;
- 2) zna podstawowe terminy i pojęcia z zakresu systemu temperowanego:
  - a) interwały,
  - b) gama majorowa oraz minorowa harmoniczna i melodyczna,
  - c) gama chromatyczna,
  - d) trójdźwięki i przewroty,
  - e) tonacje,
  - f) tonika, subdominanta i dominanta,
  - g) kadencja;
- 3) zna podstawowe zagadnienia metryczno-rytmiczne takie jak w klasie III oraz nieregularny podział wartości rytmicznych;
- 4) zna poznane w ubiegłych latach podstawy notacji muzycznej, a także:
  - a) podwójny krzyżyk i bemol,
  - b) ornamentację: przednutka, tryl, mordent, obiegnik, arpeggio,
  - c) oznaczenia dynamiczne, artykulacyjne, agogiczne i interpretacyjne, w tym oznaczenia włoskie,
- 5) rozpoznaje i wskazuje cechy charakterystyczne budowy formalnej utworów: ABA, rondo, wariacji, etiudy, małych form polifonicznych – kanonu, preludium;
- 6) samodzielnie wskazuje cechy charakterystyczne stylu wykonywanych utworów, z pomocą nauczyciela rozpoznaje i wskazuje cechy charakterystyczne epoki baroku, klasycyzmu i romantyzmu.

### 2. Podstawy gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) wydobywa odpowiedni dźwięk w zależności od charakteru, dynamiki i rejestru;
- 2) operuje aparatem gry, zachowując wiadomości i umiejętności z klasy III oraz:
  - a) swobodę i elastyczność aparatu ruchowego,
  - b) aktywność chwytu czubków palców,
  - c) niezależność pracy rąk i palców;
- 3) stosuje w tempach wolnych i umiarkowanych podstawowe techniki gry:
  - a) palcową,
  - b) pasażową,

- c) dwudźwiękową,
- d) akordową (początki),
- e) kantylenową;
- 4) gra różnymi sposobami artykulacji: portato, legato i staccato, próbując je różnicować;
- 5) w grze na fortepianie stara się prawidłowo realizować fakturę homofoniczną i polifoniczną, zachowując:
  - a) proporcje brzmienia melodii głównej i akompaniamentu,
  - b) słyszenie linearne w polifonii dwugłosowej;
- 6) właściwie posługuje się prawym pedałem: rytmicznym i synkopowanym;
- 7) prawidłowo gra gamy majorowe i minorowe harmoniczne do czterech znaków przykluczowych oraz odpowiednie do nich pasaże toniczne z przewrotami w ruchu kombinowanym przez cztery oktawy; gamy minorowe melodyczne równoległe; gamy chromatyczne oburącz w obrębie czterech oktaw; kadencje w tonacjach majorowych i minorowych;
- 8) transponuje od różnych, wskazanych przez nauczyciela dźwięków proste melodie i inne struktury muzyczne (np. kadencje).

### 3. Kształtowanie wrażliwości estetycznej i poczucia piękna

Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela interpretuje utwory muzyczne, zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, zwracając szczególną uwagę na: jakość dźwięku, metrorrytmikę, artykulację, dynamikę i frazowanie;
- 2) wykonuje nieskomplikowane utwory literatury fortepianowej z różnych epok muzycznych: baroku, klasycyzmu, romantyzmu, współczesności (XX i XXI wieku), zgodnie z odpowiednim stylem;
- 3) prawidłowo i ze zrozumieniem ich budowy prezentuje w grze różne formy muzyczne: etiudy, utwory polifoniczne lub polifonizujące, części (do wyboru: allegro sonatowe, rondo lub wariacje) z klasycznego cyklu sonatowego (do wyboru: sonatiny, sonaty, koncertu), utwory kantylenowe, utwory taneczne, utwory ilustracyjne.

### 4. Samodzielne opracowywanie utworu muzycznego

Uczeń:

- 1) samodzielnie odczytuje zapis nutowy utworu w kluczach wiolinowym i basowym, poprawnie realizując od strony techniczno-wykonawczej: wysokość dźwięków i aplikaturę, rytm, metrum, tempo, artykulację, dynamikę;
- 2) gra *a vista* łatwe utwory muzyczne w wolnym tempie:
  - a) posiada orientację przestrzenną na klawiaturze we wszystkich rejestrach,
  - b) samodzielnie dokonuje wstępnej analizy utworu,
  - c) zna zasady gry *a vista* i stara się je stosować,

- d) spostrzega i realizuje informacje na pięciolinii ze szczególnym uwzględnieniem precyzji rytmicznej;
- 3) podejmuje próby samodzielnego opracowania bardzo prostych utworów, dbając o poprawność tekstową.

## 5. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy w grze na instrumencie

Uczeń:

- 1) ćwiczy efektywnie, a jego praca w domu jest bardziej ukierunkowana;
- 2) podczas samodzielnego ćwiczenia świadomie doskonali poprawność wykonawczą zgodnie z otrzymanywanymi od nauczyciela wskazówkami, a także posiadanyymi umiejętnościami technicznymi oraz interpretacyjnymi;
- 3) stara się korygować błędy popełniane podczas swojej pracy.

## 6. Kształcenie umiejętności gry w zespole

Uczeń grając z innym instrumentalistą, na 4 ręce lub 2 fortepiany:

- 1) wykonuje utwory oryginalne lub transkrypcje oraz akompaniamenty;
- 2) dba o dokładną realizację zapisu nutowego zawartego w partyturze;
- 3) dąży do zgodności w zespołowej interpretacji utworu (wspólne tempo, artykulacja, dynamika, frazowanie);
- 4) w czasie wykonywania jednej partii utworu słyszy pełne jego brzmienie;
- 5) na miarę swoich możliwości współpracuje z innym wykonawcą.

## 7. Przygotowanie do występów publicznych

Uczeń:

- 1) poznał i stosuje różne sposoby pamięciowego opanowania tekstu nutowego;
- 2) opanował sposób koncentracji niezbędny do realizacji zadań estradowych;
- 3) doskonali umiejętność panowania nad tremą podczas publicznych występów muzycznych;
- 4) potrafi dokonać analizy występu oraz oceny wykonanych przez siebie utworów;
- 5) stosuje w praktyce podstawowe zasady zachowania na estradzie i kryteria doboru ubioru.

## KLASA V

### 1. Podstawowa wiedza o muzyce

Uczeń:

- 1) posiada podstawowe wiadomości z zakresu budowy i historii instrumentu, które nabył w latach ubiegłych, a także:
  - a) potrafi wymienić znane marki fortepianów,
  - b) zna najwybitniejszych kompozytorów muzyki fortepianowej;
- 2) zna terminy i pojęcia z zakresu systemu temperowanego tak jak w klasie IV, a także:
  - a) transpozycja,
  - b) znajomość pokrewieństwa gam do 5 znaków,
  - c) czterodźwięk dominantowy septymowy i nonowy bez prymy;
- 3) utrwała wiedzę o podstawowych zagadnieniach metro rytmicznych i wykorzystuje ją w praktyce;
- 4) poszerza dotychczasową znajomość notacji muzycznej o nowe oznaczenia agogiczne i interpretacyjne;
- 5) rozpoznaje i wskazuje cechy charakterystyczne budowy formalnej utworów, np.: ABA, rondo, wariacje, etiuda, inwencja polifoniczna;
- 6) rozpoznaje i wskazuje cechy charakterystyczne stylu wykonywanych utworów oraz epoki baroku, klasycyzmu i romantyzmu; podejmuje próby rozpoznania kompozytora.

### 2. Podstawy gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) wydobywa i kształtuje odpowiedni dźwięk w zależności od charakteru, dynamiki i rejestru;
- 2) operuje aparatem gry, zachowując wiadomości i umiejętności z klasy IV oraz wyrównaną pracę palców;
- 3) stosuje w tempach umiarkowanych podstawowe techniki gry:
  - a) palcową,
  - b) pasażową,
  - c) dwudźwiękową,
  - d) akordową,
  - e) kantylenową;
- 4) gra różnymi sposobami artykulacji: portato, legato i staccato; każdą z artykulacji potrafi zróżnicować;
- 5) w grze na fortepianie prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną i polifoniczną, zachowując:
  - a) proporcje brzmienia melodii głównej i akompaniamentu,
  - b) słyszenie linearne w polifonii dwugłosowej;

- 6) swobodnie i prawidłowo posługuje się prawym pedałem: rytmicznym i synkopowanym;
- 7) prawidłowo gra gamy majorowe i minorowe do pięciu znaków przykluczowych w pozycji oktawy w ruchu kombinowanym, w pozycji tercji i decymy równolegle; gamy chromatyczne w obrębie czterech oktaw; pasaże wraz z przewrotami w ruchu kombinowanym w obrębie czterech oktaw; pasaż dominanty septymowej bez przewrotów równolegle; kadencje;
- 8) transponuje od różnych, wskazanych przez nauczyciela dźwięków proste melodie i inne struktury muzyczne (np. kadencje).

### 3. Kształtowanie wrażliwości estetycznej i poczucia piękna

Uczeń:

- 1) podejmuje próby samodzielnej interpretacji utworów muzycznych, zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, zwracając szczególną uwagę na: jakość dźwięku, metrorrytmikę, artykulację, dynamikę, frazowanie i agogikę;
- 2) wykonuje nieskomplikowane utwory literatury fortepianowej z różnych epok muzycznych: baroku, klasycyzmu, romantyzmu, współczesności (XX i XXI wieku), zgodnie z odpowiednim stylem;
- 3) prawidłowo i ze zrozumieniem prezentuje w grze różne formy muzyczne zgodnie z ich budową formalną: etiudy, utwory polifoniczne, części (do wyboru: allegro sonatowe, rondo lub wariacje) z klasycznego cyklu sonatowego (do wyboru: sonatiny, sonaty, koncertu), utwory kantylenowe, utwory taneczne, utwory ilustracyjne.

### 4. Samodzielne opracowywanie utworu muzycznego

Uczeń:

- 1) samodzielnie odczytuje zapis nutowy utworu w kluczach wiolinowym i basowym, poprawnie realizując od strony techniczno-wykonawczej i interpretacyjno-muzycznej: wysokość dźwięków, aplikaturę, rytm, metrum, tempo, artykulację, dynamikę, frazowanie, charakter muzyczny, podejmuje próby samodzielnej interpretacji utworu;
- 2) płynnie i swobodnie gra *a vista* łatwe utwory muzyczne w wolnym tempie:
  - a) posiada orientację przestrzenną na klawiaturze we wszystkich rejestrach,
  - b) kojarzy zapis nutowy z jego brzmieniem,
  - c) dokonuje wstępnej analizy utworu,
  - d) spostrzega i realizuje informacje na pięciolinii i poza nią;
- 3) stara się samodzielnie opracowywać proste utwory, dbając o poprawność tekstową.

## 5. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy w grze na instrumencie

Uczeń:

- 1) potrafi ćwiczyć samodzielnie i zgodnie z ustalonym rocznym planem pracy, wdrażając założenia opracowanego z nauczycielem planu pracy nad utworem;
- 2) posiada umiejętność świadomego ćwiczenia z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i korekty własnych błędów.

## 6. Kształcenie umiejętności gry w zespole

Uczeń grając z innym instrumentalistą, na 4 ręce lub 2 fortepiany:

- 1) wykonuje utwory oryginalne lub transkrypcje oraz akompaniamenty;
- 2) precyzyjnie realizuje zapis nutowy zawarty w partyturze;
- 3) dąży do zgodności w zespołowej interpretacji utworu (wspólne tempo, artykulacja, dynamika, frazowanie),
- 4) w czasie wykonywania jednej warstwy utworu słyszy pełne jego brzmienie,
- 5) odpowiedzialnie współpracuje z innym wykonawcą.

## 7. Przygotowanie do występów publicznych

Uczeń:

- 1) wykorzystuje poznane sposoby pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 2) posiada umiejętność koncentracji, pozwalającą na realizowanie na estradzie założeń muzycznych;
- 3) posiadał umiejętność dostatecznego panowania nad tremą;
- 4) zdobył praktykę estradową występując na popisach, koncertach, audycjach;
- 5) samodzielnie potrafi dokonać trafnej analizy swojego występu i oceny wykonanych przez siebie utworów;
- 6) stosuje w praktyce podstawowe zasady zachowania na estradzie i kryteria doboru ubioru.

## KLASA VI

### 1. Podstawowa wiedza o muzyce

Uczeń:

- 1) posiada podstawowe wiadomości z historii i budowy instrumentu:
  - a) określa poszczególne części fortepianu,
  - b) zna klawiaturę, nazwy klawiszy i oktav,
  - c) zna najbardziej charakterystyczne cechy brzmienia fortepianu (zanikanie dźwięku po uderzeniu w klawisze, różnice w brzmieniu),
  - d) dostrzega zależność głośności i długości dźwięku od grubości strun;
- 2) zna podstawowe terminy i pojęcia z zakresu systemu temperowanego:
  - a) półton, cały ton,
  - b) interwały,
  - c) gama majorowa oraz minorowa harmoniczna i melodyczna,
  - d) gama chromatyczna,
  - e) trójdźwięki i przewroty,
  - f) tonacje,
  - g) transpozycja,
  - h) znajomość pokrewieństwa gam do 5 znaków,
  - i) tonika, subdominanta i dominanta, kadencja,
  - j) czterodźwięk dominantowy septymowy i nonowy bez prymy;
- 3) zna podstawowe zagadnienia metryczne:
  - a) wartości nut i pauz, przedłużanie wartości nut przez kropkę, łuk i fermatę,
  - b) metrum, takt, przedtakt,
  - c) synkopa,
  - d) nieregularny podział wartości rytmicznych;
- 4) zna podstawy notacji muzycznej:
  - a) nutę jako graficzny symbol dźwięku,
  - b) akoladę, dwie pięciolinie, klucz wiolinowy i basowy,
  - c) podział na takty, kreskę taktową, podwójną kreskę taktową,
  - d) krzyżyk, bemol, kasownik, znaki przykluczowe, znaki przygodne, podwójny krzyżyk i bemol,
  - e) przenośniki oktavowe, zamiany rąk,
  - f) znak repetycji, volty, da capo al fine,
  - g) ornamentację – podstawowe oznaczenia: przednutka, tryl, mordent, obiegnik, arpeggio,
  - h) aplikaturę,
  - i) oznaczenia dynamiczne, artykulacyjne, agogiczne i interpretacyjne (w tym oznaczenia włoskie);



- 5) rozpoznaje i wskazuje cechy charakterystyczne budowy formalnej utworów, np.: ABA, forma sonatowa, rondo, wariacje, inwencja polifoniczna, etiuda;
- 6) rozpoznaje i wskazuje cechy charakterystyczne epoki, stylu oraz kompozytora wykonywanych utworów np. technika imitacyjna w polifonii barokowej, faktura homofoniczna w utworach klasycznych, tempo rubato i oddech w romantycznej kantylenie.

## 2. Podstawy gry na fortepianie

### Uczeń:

- 1) wydobywa i kształtuje odpowiedni dźwięk w zależności od charakteru, dynamiki i rejestru;
- 2) operuje aparatem gry, zachowując:
  - a) prawidłową postawę (wysokość, odległość siedzenia, ułożenie nóg),
  - b) swobodę i elastyczność aparatu ruchowego,
  - c) naturalne oparcie ręki w klawiaturze,
  - d) elastyczność przegubu rąk,
  - e) właściwe ułożenie dłoni i palców,
  - f) wyrównaną pracę palców,
  - g) aktywność chwytu czubków palców,
  - h) koordynację rąk,
  - i) niezależność pracy rąk i palców;
- 3) stosuje w tempach umiarkowanych podstawowe techniki gry:
  - a) palcową,
  - b) pasażową,
  - c) dwudźwiękową,
  - d) akordową,
  - e) kantylenową;
- 4) gra różnymi sposobami artykulacji: portato, legato i staccato;
- 5) w grze na fortepianie prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną i polifoniczną, zachowując:
  - a) proporcje brzmienia melodii głównej i akompaniamentu,
  - b) słyszenie linearne w polifonii dwugłosowej, elementy trzygłosowości;
- 6) właściwie posługuje się prawym pedałem: rytmicznym i synkopowanym;
- 7) prawidłowo gra gamy i pasaże majorowe oraz minorowe harmoniczne i melodyczne do pięciu znaków przykluczowych w ruchu kombinowanym; gamy w pozycji tercji, seksty i decymy równoległe; odpowiednie do nich pasaże toniczne z przewrotami w ruchu kombinowanym, pasaże oparte na czterodźwiękach dominanty septymowej z przewrotami i akordach septymowych zmniejszonych bez przewrotów; kadencje i gamy chromatyczne;

- 8) transponuje od różnych, wskazanych przez nauczyciela dźwięków proste melodie i inne struktury muzyczne (np. kadencje).

### 3. Kształtowanie wrażliwości estetycznej i poczucia piękna

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne, zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, zwracając szczególną uwagę na: jakość dźwięku, metrykę, agogikę, dynamikę, artykulację i frazowanie;
- 2) wykonuje nieskomplikowane utwory literatury fortepianowej z różnych epok muzycznych: baroku, klasycyzmu, romantyzmu, współczesności (XX i XXI wieku), zgodnie z odpowiednim stylem;
- 3) prawidłowo i ze zrozumieniem prezentuje w grze różne formy muzyczne: etiudy, utwory polifoniczne, klasyczny cykl sonatowy (do wyboru np.: sonatinę, sonatę, koncert), utwory kantylenowe, utwory taneczne, utwory ilustracyjne;
- 4) podczas występu publicznego poprawnie wykonuje z pamięci następujący program: etiudę uwzględniającą technikę palcówą obydwu rąk, etiudę zawierającą inny problem techniczny, utwór polifoniczny, jedną część sonatiny lub sonaty klasycznej (do wyboru: allegro sonatowe, rondo lub wariacje), utwór dowolny.

### 4. Samodzielne opracowywanie utworu muzycznego

Uczeń:

- 1) samodzielnie odczytuje zapis nutowy utworu w kluczach wiolinowym i basowym, poprawnie realizując od strony techniczno-wykonawczej i interpretacyjno-muzycznej: wysokość dźwięków, aplikaturę, rytm, metrum, tempo, artykulację, dynamikę, frazowanie, pedalizację, charakter muzyczny, interpretację;
- 2) gra *a vista* łatwe utwory muzyczne w wolnym tempie:
  - a) posiada orientację przestrzenną na klawiaturze we wszystkich rejestrach,
  - b) kojarzy zapis nutowy z jego brzmieniem,
  - c) dokonuje wstępnej analizy utworu,
  - d) spostrzega i realizuje informacje na pięciolinii i poza nią;
- 3) samodzielnie opracowuje proste utwory, dbając o poprawność tekstową.

### 5. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy w grze na instrumencie

Uczeń:

- 1) podczas samodzielnego ćwiczenia świadomie doskonali poprawność wykonawczą zgodnie z posiadaną wiedzą i umiejętnościami technicznymi oraz interpretacyjnymi;
- 2) koryguje popełniane błędy podczas swojej pracy.

## 6. Kształcenie umiejętności gry w zespole

Uczeń, grając z innym instrumentalistą na 4 ręce lub 2 fortepiany:

- 1) wykonuje utwory oryginalne lub transkrypcje oraz akompaniamenty;
- 2) realizuje zapis nutowy zawarty w partyturze;
- 3) dąży do zgodności w zespołowej interpretacji utworu (wspólne tempo, artykulacja, dynamika, frazowanie);
- 4) w czasie wykonywania jednej warstwy utworu słyszy pełne jego brzmienie;
- 5) odpowiedzialnie współpracuje z innym wykonawcą.

## 7. Przygotowanie do występów publicznych

Uczeń:

- 1) stosuje różne sposoby pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 2) posiada umiejętność koncentracji na zadaniu muzycznym podczas publicznego występu;
- 3) potrafi dokonać krytycznej oceny wykonanych przez siebie utworów.